

Що е поезия?

Жак Дерида¹

За да се отговори на такъв въпрос – с две думи, нали? – изисква се да знаеш да се откажеш от знанието. И добре да го знаеш, без никога да забравяш: демобилизирай културата, но това, което жертваш по пътя, **пресичайки пътя**, не забравяй никога в твоето учено незнание.

Кой се осмелява да ми зададе този въпрос? Дори ако той не излиза наяве, защото **изчезването е неговият закон, отговорът изглежда като диктуван(е). Аз съм едно диктуване, произнася поезията, научи ме наизуст, препиши ме, бди над мен** и ме пази, наблюдавай ме, диктуване, точно пред очите: благозвучна диря, пробуждане бразда от светлина, фотография от скръбен празник.

Изглежда, че отговорът е диктуван, за да бъде поетичен. **И поради това е задължен да се адресира към някого, единствено към теб**, но като същество, изгубено в анонимността между град и природа, тайна, разделена едновременно между общото и частното, абсолютно едното и другото, освободени отвън и отвътре, нито едното, нито другото, животното захвърлено посред пътя, абсолютно, самотно, търкалящо се на кълбо след себе си. И по тази причина можеш да се смаже само – **таралежът**, *istrice, hedgehod, hèrisson...*

И ако във всеки случай отговориш другояче, държейки на пространството и времето, които са ти дадени с това изискване (говориш вече италиански), посредством самото него, посредством тази икономия, но също в неизбежността на някакво преминаване извън себе (дома) си, изложено на опасността от езика на другото, от гледна точка на невъзможен или отказан превод, необходим, но желан като една смърт, и какво от всичко това, би могло да има общо с поезията, дори там, където току-що вече си бълнувал? По-скоро с поетичното, защото чуваш да се говори за опит, друга дума за пътуване, тук несигурното обикаляне на един път, **строфата, която се връща, но никога не отвежда нито към словото, нито към себе си**, още по-малко се свежда до поезията – написана, изричана, дори пята. Следователно, ето го отговорът веднага, с две думи, за да не се забрави.

1. Икономията на паметта: едно стихотворение трябва да бъде кратко, с елиптично разположение, каквато и да е неговата предметна или видима големина. Ученото **несъзнавано** на *Verdichtung* и на **оттеглянето**.

2. **Сърцето**. Но не сърцето по средата на изреченията, които без риск обикалят в размените и се оставят сами да бъдат преведени на всички езици. Не само сърцето съхранено в кардиограмите, предметът на науките или на технологиите, на философиите и на дискурса на биологията, етиката или правото. Може би не и сърцето на Писмената или на Паскал, нито дори, по-малко сигурно е, това, от тези сърца, които предпочита Хайдегер. Не, **една история на “сърце”, поетично**

¹ Превод КАМЕН ПЕТРОВ

обхваната с идиома “*научавам наизуст*”, който на моя език е (*apprendre par coeur*), на английски е (*to learn by heart*), на арабски (*hafiza a'n zahri kalb*) – единствен път с множество варианти. Две в едно: втората акисома се обгръща в първата. Поетичното – да го наречем – би било това, което ти желаеш да научиш, но от и за другото, благодарение на другото и по диктуването наизуст: *impragare a memoria*.

Не е ли вече това, стихотворението, веднъж дадено като свидетелство, появата на събитието, в момент, когато пресичането на пътя, наречено превод, **остава невероятно като случайност, силно мечтано обаче**, необходимо там, където това, което то обещава винаги остава желано? Една признателност се отправя даже към това и тук предхожда познанието: твоята благословия преди знанието.

Фабула, която би могъл да разкажеш като даденост на стихотворението, това е една емблематична история: **някой пише теб, на теб, за теб, върху теб. Не, по-скоро един белег, отправен към теб, оставен и поверен на теб, е придружен със заповед**, всъщност установен в същия този ред, който от своя страна те основава, посочвайки твоя произход или отреждайки твоето място: **разруши ме или по-скоро върни моята невидима опора навън, в света** (това е вече чертата на всичките разделения, историята на трансценденциите), **във всеки случай направи това, което трябва да се направи, така че източникът на белега да остане отсега нататък неоткриваем или непознаваем**. Обещай: че той ще се обезобрази, преобрази или заличи в своя **пристан** – и в тази дума ще чуеш брега на заминаването както и отнасянето към това, което един превод е пренесъл.

Яж, пий, погълни моята буква, носи я, пренеси я в мен като закона на едно писмо, станало твое тяло: **писмото в себе си**. Хитростта на заповедта може най-напред да се остави сама да бъде вдъхновена от простата възможност на смъртта, от риска, който придвижва едно превозно средство към всяко крайно съществуване. Ти чуваш да идва катастрофата. Оттогава, отпечатано от същата черта, дошло от сърцето, смъртното желание събужда в теб движението, което е (противоречиво – добре ме следваш, двойно ограничение, принуденост) да пазиш от забравата това нещо, което със същия удар се излага на смъртта и се отбранява – се една дума, **адресът, оттеглянето на таралежа** като животно на автопътя, търкалящо се на топка. **Някой би желал да го вземе на ръце, за да го изучи и да го разбере, да го пази за себе си, до себе си**.

Ти обичаш - да пазиш това в неговата единствена форма, бихме казали в незаменимата **буквалност на думата**, ако говорехме за поезията, а не само за поетичното изобщо, но **нашето стихотворение не се съдържа в имена, даже не и в думи**.

Най-напред то е захвърлено по пътищата и по полетата, нещо отвъд езиците, **даже ако му се наложи да си спомни, когато то се събира, търкалящо се на топка подир себе си, по-заплашено от всякога в своето оттегляне: тогава то, мислейки, че се защитава, се изгубва**.

Буквално: **ти би желал да задържиш наизуст една абсолютно единствена по рода си форма, едно събитие, чиято недосегаема единственост** повече не разделя идеалността, идеалния смисъл, както се казва от тялото на буквата. В желанието на тази абсолютна неразделимост, неабсолютното абсолютно, ти дишаш произхода на поетичното. Оттук и безкрайната устойчивост в преноса на буквата, който животното, в свое име, въпреки това призовава. Това е потреса на таралежа. Какво желае потресът, самият стрес? *Stricto sensu*, да се постави под наблюдение. Оттук и пророчеството: **преведи ме, бди, пази ме още малко, спаси се, нека напуснем автопътя. Така мечтата да научиш наизуст се издига в теб. Да оставиш сърцето ти да бъде пресечено от диктуването.** В една единствена черта – и това е невъзможното, и това е стихотворения опит. Ти не си познавал още сърцето, така го научаваш. От този опит и от този израз. Наричам стихотворение дори онова, което обучава сърцето, това, което съчинява сърцето, това, което най-накрая думата за сърце изглежда иска да каже и което в моя език аз, трудно отделям от думата сърце. Сърце, стихотворението “научавам наизуст” (да се научи наизуст) именува не само чистата вътрешност, независимата спонтанност, свободата да се проявява активно, възпроизвеждайки обичната следа. Паметта на “наизуст”-явянето се доверява като молитва – за по-сигурно – на една определена външност на автомата, на законите на мнемотехниката, на онази литургия, която подражава механиката по повърхността на автомобила, който **учудва твоята страст и връхлита върху теб като отвън**: *auswendig*, “наизуст” на немски. Така: сърцето ти бие – поражда ритъма отвъд опозициите, отвътре и отвън на съзнателната представа и на изоставения архив. Там долу, едно сърце, между пътеките и автострадите, извън твоето присъствие, скромно, близо до земята, ниско долу. Повтори, мърморейки: никога не казвай отново... в една-единствена цифра стихотворението (да го научиш наизуст) запечатва в едно смисъла и буквата като ритъм, който разрежда времето.

За да отговори с две думи – **елипса**, например, или избор, сърце или **таралеж**, ще ти е необходимо да премахнеш паметта, да обезоръжиш културата, да знаеш да забравиш знанието, да опожариш библиотеката на поетиката. Уникалността на стихотворението зависи от това условие. Необходимо е да се прославиш, за да си припомниш амнезията, варварството, дори глупостта на “наизуст”-тяването: **таралежът. Той се ослепява. Търкалящ се на кълбо, настърхнал с иглите, уязвим и опасен, пресметлив и неприспособен (защото той става на кълбо, чувствайки опасността по автопътя, той сам се излага на катастрофата).** Няма стихотворение без катастрофа, няма стихотворение, което да не се отваря като рана, но което и да не е раняващо. *Ти ще наречеш стихотворение едно тихо заклинание, безшумната рана, която от теб желая да науча наизуст.* Следователно то остава, всъщност, без да е необходимо някой да го прави: то се оставя да се прави без активност, без работа. В най-умерения патос, чужд на всяко произвеждане, най-вече създаването.

Стихотворението се случва, дава път, дошло от другото. Ритъм, но асиметрия. Никога няма само стихотворение, преди един *poesis*. Когато вместо “поезия”, ние

казахме “поетично”, трябваше да уточним: “поематично”. Най-вече не оставяй таралежа да бъде заведен обратно в цирка или на манежа на poesis: **нищо не може да се направи** (poiein), нито “чиста поезия”, нито чиста реторика, нито reine Sprache, нито “полагането-на-истината-в-творбата”. Просто една такава контаминация, и такъв кръстопът, тази катастрофа тук. Това връщане, обръщането на тази катастрофа.

Дарбата на стихотворението, да не се позовава на нищо, без заглавие, то не инсценира повече, **то се случва, без да си го очаквал, прекъсвайки дъха, прекъсвайки всички връзки** с дискурсивната, и най-вече с литературната поезия. Сред същите пепелища на тази генеалогия. Не фениксът, не орелът, таралежът, много ниско, ниско долу, близо до земята. **Нито възвишен, нито безтелесен, ангелски може би за известно време.**

Отсега нататък ти ще наричаш стихотворение една определена страст на единствения белег, подписът, който повтаря своето разпиляване всеки път отвъд logos-а, ахуманен, едва опитомен, непригоден отново към семейството на субекта: едно преобърнато животно, търкалящо се на топка, обърнато към другото и към себе си, накратко, нещо – скромно и въздържано – близо до земята, смиренното, че преименуваш – така пренасяйки те в името отвъд името, един катахрезисен таралеж, стрелите му, държани в готовност, когато този слепец без възраст чува, но не вижда да идва смъртта.

Стихотворението може да се търкаля на топка, но то е още, за да обърне своите остри знаци към външното. Несъмнено, че то може да отразява езика или да изрича поезията, но то никога не се отнася към самото себе си, никога не се движи от само себе си подобно на онези машини, носители на смърт. Неговото събитие винаги прекъсва или отклонява абсолютното знание, съществува до себе си самоцелността. Този “демон на сърцето” никога не се събира в едно, той по-скоро изгубва път (делириум или мания), той се излага на случайността, той по-скоро би се оставил да бъде разкъсан от това, което връхлита върху него. Без субект: **има може би стихотворение и което може би се оставя, но което аз никога не написвам.** Стихотворение, което не означавам. Другото означава. (Другият знак.) **Аз-ът е единствено в идването на това желание да научиш наизуст.**

Прострян, за да се съкрати до своята собствена опора, а по този начин, без външна опора, без субстанция, без субект, неограничен от писмото в себе си, “наизуст”-яването се оставя да бъде избрано отвъд тялото, пола, устата и очите, то изтрива границите, изплъзва се от ръцете, едва го чуваш но то ни учи на сърцето.

Родословие, свидетелство на избор, поверено по наследство, то може да се прикрепи към **всяка една дума**, за нещо – живо или не, за името на таралежа,

например, между живота и смъртта, с настъпването на нощта или със **закоряването**, отклонен апокалипсис, собствен и общ, обществен и таен.

- Но ти изгубваш дирята на стихотворението, за което говориш, то никога не е било наричано така, толкова произволно.

- Ти току-що го каза. Това, което трябваше да се покаже, припомни си въпроса: “Що е?...” (ti esti, was ist...**istoria**, episteme, philosophia). “Що е...?” оплаква изчезването на стихотворението – една друга катастрофа. **Известявайки това, което е такова**, каквото е, един въпрос приветства раждането на прозата.

